

Warszawa, dnia 15 grudnia 2022 roku

Stanowisko

Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych dotyczące dopuszczalności powołania radcy prawnego do zarządu zakładowej organizacji związkowej

Komisja Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych, zwana w dalszej części stanowiska „Komisją” z wnikliwością zapoznała się z przedstawionym przez Pana zagadnieniem, w którym poruszył Pan kwestię dopuszczalności powołania radcy prawnego do zarządu zakładowej organizacji związkowej, w sytuacji gdy ten radca prawny, zatrudniony jest u tego samego pracodawcy w oparciu o umowę o pracę. W szczególności zwrócił się Pan Mecenas z prośbą o wyjaśnienie czy powołanie radcy prawnego do zarządu zakładowej organizacji związkowej nie stoi na przeszkodzie niezależnemu wykonywaniu zawodu radcy prawnego u tego samego pracodawcy, czy nie spowoduje konfliktu interesów. Czy takiemu powołaniu i wykonywaniu funkcji nie stoją na przeszkodzie przepisy ustawy o radcach prawnych i zasady etyki zawodu radcy prawnego?

Odpowiedź na postawione przez Pana Mecenasa pytania musi być poprzedzona postawieniem niepodważalnej w zasadzie tezy, iż każdy obywatel Rzeczypospolitej ma zagwarantowaną wolność zrzeszania się, w tym zrzeszania się w ramach związków zawodowych, co wynika wprost z art. 58 ust. 1 i art. 59 ust. 1 Konstytucji RP. Tym samym niniejsze stanowisko w sposób oczywisty nie może kontestować wolności obywatelskich zagwarantowanych konstytucyjnie, wszak posiadanie tytułu zawodowego radcy prawnego nie może prowadzić do wyłączenia praw czy swobód obywatelskich. Komisja dostrzega jednak problem przedstawiony przez Pana Mecenasa powstający na tle zderzenia się prawa do korzystania ze swobód obywatelskich z obowiązkami natury ustawowej oraz etycznej, jakie płyną w związku z przynależnością do samorządu zawodowego, reprezentującego osoby wykonujące zawód zaufania publicznego, o którym mowa w art. 17 ust. 1 Konstytucji RP.

Przechodząc do merytorycznej odpowiedzi zaakcentować należy, że radcowie prawni z mocy ustawy, a ściślej art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych (Dz.U. z 2022 roku poz. 1166 t.j.) – zwanej dalej „ustawą o radcach prawnych” wykonują zawód ze starannością wynikającą z wiedzy prawniczej oraz zasad etyki radcy prawnego. Zobowiązanie do poszanowania zasad etyki wybrzmiewa szczególnie doniośle w rocie ślubowania, które każdy radca prawny składa przed rozpoczęciem wykonania zawodu, a której treść została określona w art. 27 ust. 1 ustawy o radcach prawnych *"Ślubuję uroczyście w wykonywaniu zawodu radcy prawnego przyczyniać się do ochrony i umacniania porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej, obowiązki zawodowe wypełniać sumiennie i zgodnie z przepisami prawa, zachować tajemnicę zawodową, postępować godnie i uczciwie, kierując się zasadami etyki radcy prawnego i sprawiedliwości"*.

Również postanowienia Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, ustanowione uchwałą nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014r. w sprawie Kodeksu Etyki Radcy Prawnego – dalej „KERP”, w tym przede wszystkim art. 6 wskazują, że *„Radca prawny, mając na uwadze treść roty ślubowania określonej w ustawie o radcach prawnych, obowiązany jest wykonywać czynności zawodowe rzetelnie i uczciwie, zgodnie z prawem, zasadami etyki zawodowej oraz dobrymi obyczajami.”*

Z przedstawionego przez Pana Mecenasa zagadnienia jednoznacznie wynika, że mamy do czynienia ze stykiem wolności zrzeszania się radcy prawnego w ramach organizacji związkowej z jednoczesnym obowiązkiem wykonywania zawodu radcy prawnego w zgodzie z przepisami prawa oraz zasadami etyki. Wspólnym mianownikiem jest natomiast osoba pracodawcy, u którego działa organizacja związkowa, będącego bez wątpienia klientem radcy prawnego. Już tylko wstępnie oceniając przedstawiony stan faktyczny można odnotować wątpliwość co do możliwości pogodzenia funkcji członka zarządu organizacji związkowej z wykonywaniem zawodu radcy prawnego na rzecz pracodawcy, u którego taka organizacja działa, na tle obowiązku unikania przez radców prawnych konfliktu interesów.

Przechodząc na grunt regulacji normatywnej związanej z powinnością unikania konfliktu interesów przez radców prawnych należy przede wszystkim wskazać na treść art. 15 ustawy o radcach prawnych zgodnie z którym *„Radca prawny obowiązany jest wyłączyć się*

od wykonania czynności zawodowych we własnej sprawie lub jeżeli przeciwnikiem jednostki organizacyjnej udzielającej mu pełnomocnictwa jest inna zatrudniająca go jednostka organizacyjna albo jeżeli sprawa dotyczy osoby, z którą pozostaje on w takim stosunku, że może to oddziaływać na wynik sprawy.” Choć w przepisie tym jest mowa o dwóch jednostkach zatrudniających, które stoją do siebie w opozycji, to zdaniem Komisji powołanie w skład zarządu organizacji związkowej należy traktować na równi z zatrudnieniem w innej jednostce.

Do fundamentalnych zasad etyki w tej materii należy zaliczyć, w szczególności zasadę lojalności skodyfikowaną w art. 8 KERP zgodnie z którą *„radca prawny, świadcząc klientowi pomoc prawną, postępuje lojalnie i kieruje się dobrem klienta w celu ochrony jego praw”*, jak również zasadę wskazującą na obowiązek unikania konfliktu interesów wyartykułowaną w art. 10 KERP, zgodnie z którą *„obowiązek unikania przez radcę prawnego konfliktu interesów służy zapewnieniu niezależności, a także dochowaniu tajemnicy zawodowej oraz lojalności wobec klienta.”*

Aby dokonać oceny czy w przedstawionym przypadku może dochodzić do konfliktu interesów przy wykonywaniu zawodu i naruszenia zasady lojalności należy rozważyć jaki jest zakres zadań organizacji związkowej i jej cele. Te zaś zostały określone w art. 26 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. z 2022 roku poz. 854 t.j.) i są następujące, przy czym jest to katalog otwarty:

- 1) *zajmowanie stanowiska w indywidualnych sprawach pracowniczych w zakresie unormowanym w przepisach prawa pracy oraz w indywidualnych sprawach osób wykonujących pracę zarobkową w zakresie związanym z wykonywaniem tej pracy;*
- 2) *zajmowanie stanowiska wobec pracodawcy lub organu samorządu załogi w sprawach dotyczących zbiorowych interesów i praw osób wykonujących pracę zarobkową;*
- 3) *sprawowanie kontroli nad przestrzeganiem w zakładzie pracy przepisów prawa pracy, a w szczególności przepisów oraz zasad bezpieczeństwa i higieny pracy;*
- 4) *kierowanie działalnością społecznej inspekcji pracy i współdziałanie z państwową inspekcją pracy;*
- 5) *zajmowanie się warunkami życia emerytów i rencistów.*

Jeśli weźmie się pod uwagę okoliczność, że zgodnie z art. 9 ust.1 ustawy o radcach prawnych radca prawny wykonujący zawód w ramach stosunku pracy zajmuje samodzielne stanowisko podległe bezpośrednio kierownikowi jednostki organizacyjnej, to ewidentnie wynika z niego, że podmiotem zatrudniającym, przekazującym polecenia radcy prawnemu, na rzecz którego co do zasady działa, jest pracodawca. Nie sposób nie zauważyć, że w wielu kwestiach organizacje związkowe stoją w opozycji do pracodawcy, to z kolei sprowadza co najmniej ryzyko powstania konfliktu interesu i ujawnienia tajemnicy zawodowej. Zaakcentować w tym miejscu należy, że inaczej należy ocenić zrzeczenie radcy prawnego w ramach organizacji związkowej, a inaczej jeśli wchodzi on w skład zarządu takiej organizacji. Wszak zarząd działa za organizację i jest jej organem reprezentującym ją na zewnątrz. Trzeba mieć przy tym na względzie specyfikę zatrudnienia na stanowisku radcy prawnego. Od radcy prawnego pracodawca może oczekiwać, zatrudniając go i powierzając określony zakres czynności, że w szczególności to jego interesy będzie reprezentował w relacjach ze związkami zawodowymi, a nie sytuacji zgoła odwrotnej. Rozpoczęcie świadczenia pomocy prawnej w ramach stosunku pracy na rzecz pracodawcy nawiązuje nie zaufania jaka łączy radcę prawnego i klienta. Wyznacza także zakres i katalog interesów klienta, które ma chronić radca prawny świadcząc pomoc prawną.

W świetle powyższych rozważań wydaje się, że pełnienie funkcji przed radcą prawnego w zarządzie organizacji związkowej, działającej u tego samego pracodawcy, u którego zatrudniony jest ów radca prawny nie jest możliwe do pogodzenia z zasadami etyki w tym obowiązkiem unikania konfliktu interesów i dochowania lojalności wobec klienta.

W ocenie Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych powyższe ograniczenia w pełnieniu przez radcę prawnego funkcji członka zarządu organizacji związkowej nie stoją w opozycji do konstytucyjnej wolności zagwarantowanej w art. 59 ust. 1 Konstytucji RP co do zasady. Niewątpliwie powodują jej zawężenie, jednakże wyłącznie ze względu na zderzenie się dwóch równoprawnie chronionych interesów społecznych. Pamiętać należy, że zawód radcy prawnego jest zawodem zaufania publicznego. Jeśli ustawodawca lub samorząd zawodowy ustanowił normy prawa lub zasady etyki wyznaczające granice i sposób wykonywania zawodu, to uczynił to w celu zapewnienia najwyższych standardów profesjonalizmu jego wykonywania. Nawet jeśli ograniczają one w jakimkolwiek stopniu

swobody członka samorządu zawodowego, to tylko z tego względu, aby zagwarantować uczciwość i rzetelność w wykonywaniu zawodu.

Opracowanie:

r.pr. Zbigniew Jacek Minkiewicz

**Przewodniczący
Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu
Krajowej Rady Radców Prawnych
r.pr. Ryszard Wilmanowicz**